

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ ШКІДЛИВИХ ЗВИЧОК СЕРЕД УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

Захра Моханнад, Бондар Т. С., Голик А. С., Сутула А. В., Кочина Н. В., Горіна В. В.
Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. Розглянуто результати соціологічного дослідження серед молоді (415 опитаних). Встановлено, що серед учнівської молоді спостерігається тенденція до вживання алкоголю та тютюнопаління. Поширеність шкідливих звичок в їх середовищі зумовлюється такими факторами, як байдужість, оточення, несформованість активної життєвої позиції, самоствердження та реклама.

Ключові слова: молодь, здоровий спосіб життя, шкідливі звички, тютюнопаління, алкоголь.

Аннотация. Захра Моханнад, Бондар Т. С., Голик А. С., Сутула А. В., Кочина Н. В., Горина В. В. Факторы, которые влияют на распространённость вредных привычек среди учащейся молодежи. Рассмотрены результаты социологического опроса среди молодежи (415 опрошенных). Исследованием установлено, что среди учащейся молодежи наблюдается тенденция к употреблению алкоголя и табакокурения. Распространённость вредных привычек в их среде обусловлена такими факторами, как безразличие окружения, несформированность активной жизненной позиции, самоутверждение и реклама.

Ключевые слова: молодежь, здоровый образ жизни, вредные привычки, курение, алкоголь.

Abstract. Zahra Mohammad, Bondar T., Golik A., Sutula A., Cochina N., Gorina V. Factors that influence the prevalence of harmful habits among student youth. The results of sociological interrogation among youth (415 interrogated) are considered. As a research was shown, that among learning youth the tendency to the use of alcohol and smoking is observed. Showed that the prevalence of harmful habits in their environment due to factors such as indifference, environment, aborted active life position, self-assertion and advertising.

Key words: youth, healthy lifestyles, habits, smoking, alcohol.

© Захра Моханнад, Бондар Т. С., Голик А. С., Сутула А. В.,
Кочина Н. В., Горіна В. В. 2011

Актуальність теми дослідження. За даними спеціальної літератури, здоров'я людини залежить приблизно на 10 % від якісного медичного забезпечення, на 16 % – від спадкових факторів, на 21 % – від екології і на 53 % – від способу життя [1; 2; 4; 8]. Дослідження вітчизняних науковців констатують незадовільний стан здоров'я населення України [5; 7]. Це обумовлено низкою соціально-економічних, політичних, екологічних проблем, низьким рівнем матеріального забезпечення більшості населення, а також розповсюдженням шкідливих звичок [2; 6].

Статистичні показники свідчать, що наша держава займає 17 місце в списку країн-лідерів за кількістю курців. Усього в країні нараховується близько 9 мільйонів активних курців, що складають третину всього працездатного населення. Так, щоденно в Україні палить 45 % дорослих чоловіків і 9 % дорослих жінок; серед молоді палить 45 % юнаків і 35 % дівчат. Україна вважається другою країною у світі (після Чилі), де у віці 13–15 років курять більш 30 % юнаків і дівчат [9].

За даними наукових робіт [5; 8], близько 40 % населення України «інколи» вживають спиртні напої, 38 % роблять це «досить рідко», майже 5 % – «п'ють часто» і лише 17 % не п'ють «взагалі» [5; 8]. Сьогодні рівень споживання алкоголю в Україні є одним із найвищих у світі і становить близько 20 літрів абсолютного спирту на душу населення за рік. За даними кафедри психіатрії Національної медичної академії післядипломної освіти ім. Шупика в Україні залежних від алкоголю 30 % чоловіків (віком від 25 до 50 років).

Аналогічна тенденція склалася і серед підлітків та молоді – сучасна Україна займає одне з перших місць у світі по вживанню ними алкоголю. Так, у віці 14–15 років періодично вживають алкогольні напої близько 30 % дітей, а у віці 16–17 років їхня кількість збільшується в 2,7 рази і становить близько 80 %.

Особливе занепокоєння визиває той факт, що 14 % дітей до 12 років систематично вживають алкогольні напої; у віці від 14 до 18 років таких дітей вже 40 % [8]. За останні десять років зросла в 10–12 разів кількість дітей, що знаходяться в алкогольній залежності тільки від пива [2; 3]. Так, серед старших школярів не вважається взагалі шкідливим регулярне вживання пива: на щоденне його вживання вказують понад 41 % хлопців та 14 % дівчат – учнів 9–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

Аналіз спеціальної літератури показав, що серед факторів, які спонукають підлітків до вживання алкоголю, можна назвати такі: прагнення до незалежності та самоствердження, наслідування прикладу старших (у тому числі батьків), напружена психологічна атмосфера та постійні конфлікти у сім'ї. Характерно, що більшість старшокласників пізнало смак алкоголю у сім'ї, а також у компанії [2].

Отже, проведений аналіз вказує на те, що серед молоді широко розповсюджені шкідливі звички, проте аналіз спеціальної літератури засвідчив [1; 2; 4; 6–8], що факторам, які сприяють поширенню серед молоді вживання алкоголю та тютюнопаління у науковій літературі приділяється недостатньо уваги, що і зумовило мету дослідження.

Мета дослідження – з'ясування факторів, що обумовлюють розповсюдження шкідливих звичок серед учнівської молоді.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Дослідження виконано у відповідності з планом НДР Харківської державної академії фізичної культури.

Методика дослідження. Для реалізації мети дослідження співробітниками Харківської державної академії фізичної культури було проведено спеціальне опитування учнівської та студентської молоді. Всього було опитано 415 респондентів. У процесі опитування використовувалася анкета закритого типу, яка містила ряд питань, що дозволили з'ясувати ставлення респондентів до шкідливих звичок, а також виявити фактори їх розповсюдження. У процесі обробки анкет визначалася кількість респондентів (у відсотках), за кожною позицією. Отримані дані узагальнювалися у таблиці.

Основні результати дослідження. Аналіз матеріалів дослідження показує, що абсолютна більшість (94,9 %) опитаної учнівської та студентської молоді розуміє велике значення здорового способу життя. При цьому, 49,3 % опитаних респондентів вважає, що здоровий спосіб життя – це регулярні заняття фізичними вправами, 12,6 % – регулярне оздоровлення на курортах, а для 38,1 % респондентів зоровий спосіб життя – це відсутність шкідливих звичок.

Подальший аналіз соціологічного опитування засвідчив те, що абсолютна більшість молоді знає про шкodu від вживання алкоголю (99 %) та від паління тютюну (98,1 %), а також те, що переважна більшість опитаної молоді негативно ставиться до шкідливих звичок. Так, противників тютюнопаління серед респондентів 74 %, а проти вживання алкоголю – 76,4 % опитаних респондентів (табл. 1).

Не зважаючи на вищевказане, дуже велика кількість респондентів не звертають увагу на шкodu, яку наносять згубні звички. Так, вживають алкоголь – 44,2 % молодих людей. При цьому одним з найвагоміших факторів, що сприяє першій спробі спиртних напоїв, до третини молоді (29,1 %) вказує оточуючих їх людей (компанію). Приблизно така ж кількість респондентів (28,8 %) починають вживати алкоголь для самоствердження, а ще 8,9 % – під впливом реклами у засобах масової інформації.

Окрім перелічених факторів, занепокоєння визиває той факт, що дуже великий відсоток опитаної молоді (33,8 %) не може пояснити причини вживання спиртного, а ще 22,3 % взагалі байдуже ставиться до вживання людьми горілчаних та інших алкогольних напоїв (табл. 1).

Констатуємо також великий відсоток учнівської та студентської молоді, яка палить – кількість таких респондентів сягає 35,8 %. У процесі дослідження виявлені чотири основних фактори, що спонукають молодь розпочинати палити: «за компанію» – 31,2 %, «зadля самоствердження» – 23,7 %, «без пояснення причин» – 29,8 %, «реклама» – 15,3 %. При цьому звертає на себе увагу той факт, що вплив реклами на поширення паління серед молоді значно вищий (майже у 2 рази) у порівнянні з впливом реклами на розповсюдження алкоголю серед учнівської та студентської молоді. Аналіз матеріалів, представлених у табл. 1, підтвердив також характерну тенденцію байдужого ставлення частини молоді (23,3 %) до шкідливих звичок.

Отже, узагальнення матеріалів соціологічного опитування учнівської та студентської молоді дозво-

Таблиця 1

Соціальні умови розповсюдження шкідливих звичок, %

Варіанти відповіді	Кількість респондентів (n=415)	
	Тютюнопаління	Вживання алкоголю
Ставлення молоді до шкідливих звичок		
Підтримують	2,7	1,3
Не підтримують	74	76,4
Ставляться байдуже	23,3	22,3
Розповсюдженість шкідливих звичок		
Вживають	35,8	44,2
Не вживають	55,8	64,2
Фактори, які впливають на поширення шкідливих звичок		
Реклама	15,3	8,9
Самоствердження	23,7	28,8
Компанія	31,2	29,1
Пояснити не можуть	29,8	33,2
Небезпека захворювань		
Знають про неї	98,1	99
Не знають	1,9	1

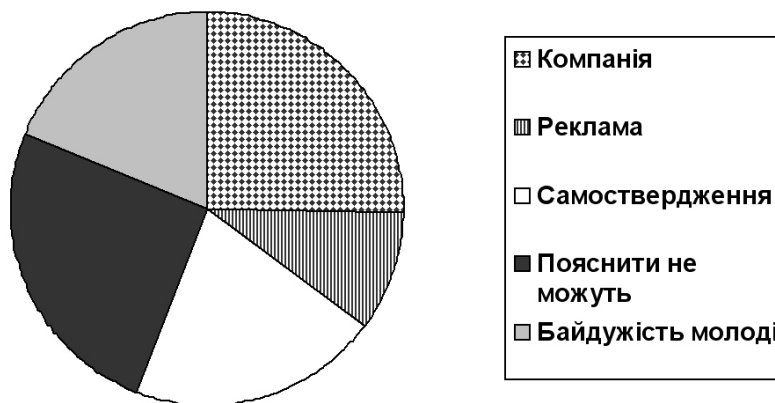

Рис. 1. Дольове співвідношення факторів, що впливають на розповсюдження шкідливих звичок серед молоді

лило виявити найбільш вагомий фактори, які впливають на розповсюдження серед них шкідливих звичок (у порядку ранжирування): оточення (30,2 %); несформованість знань та активної життєвої позиції (30,1 %); особистісні риси характеру (24,9 %); байдужість молоді (22,8 %) та реклама (12,1 %) (рис. 1).

Висновки:

1. Результати дослідження свідчать, що серед учнівської молоді спостерігається тенденція поширення тютюнопаління та спиртних напоїв. Це зумовлюється такими факторами, як оточення молоді (30,2 %), несформованість знань та активної життєвої позиції у підростаючого покоління (30,1 %), особистіс-

ні риси характеру (24,9 %), байдужість молоді (22,8 %) та реклама (12,1 %).

2. Дослідженням встановлено, що палять 35,8 % респондентів, вживають алкоголь – 44,2 % молодих людей, чим підтверджуються дані, подані у актуальності до даної роботи.

Отже, результати дослідження дозволили визначити причинно-наслідковий зв'язок між розповсюдженістю шкідливих звичок серед молоді та їх байдужим ставленням до вживання алкоголю та тютюнопаління. Це може свідчити про недостатню увагу до вказаної проблеми з боку батьків та педагогів, що визначає **перспективу подальших досліджень**.

Література:

1. Бойченко Т. Освітні програми формування здорового способу життя молоді / Т. Бойченко // Молодь за здоров'я-2. – 2006 – 126 с.
2. Бондар Т. С. Здоров'я школярів: практичні матеріали для повсякденної роботи педагога / Т. С. Бондар. – Харків : Веста, Ранок, 2009. – 192 с.
3. Вілігорський О. О. Сучасні стратегії навчання у сфері формування здорового способу життя в умовах школи / О. О. Вілігорський // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : 2008. – № 4. – С. 199–201.
4. Платонов В. Н. Сохранение и укрепление здоров'я людей – приоритетное направление современного здравоохранения / В. Н. Платонов // Спортивная медицина. – 2006. – № 2. – С. 3–14.
5. Савчук Б. Корчма: алкогольна політика і рух тверезості в Західній Україні у ХІХ–30-х роках ХХ ст. / Б. Савчук. – Івано-Франківськ : Лілея – НВ, 2001–248с.
6. Сігнаєвський С. Формування позитивного ставлення школярів до фізичного виховання / С. Сігнаєвський // Фізичне виховання в школі. – 2001. – № 1. – С. 33–37.
7. Столяров В. И. Концепция физической культуры и физического воспитания (инновационный подход) / В. И. Столяров, И. М. Быховская, Л. И. Лубышева // Теор. и практ. физ. культ. – 1998. – № 5. – С. 11–15.
8. Сутула В. О. Здоров'я школярів як соціально-педагогічна проблема / В. О. Сутула, Т. С. Бондар, М. М. Кочуєва // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 17. – С. 295–304.
9. Режим доступу. – <http://neboley.com.ua/Ukraine/2008/11/29/24594.html/01-12-2008>.